

TULARIIMIYA (TULAREMIA)

Tulariimiya (Tularemia), oo loo yaqaano oo kale “qandhada bakaylah,” waa cudur faafa ama la kala qaado oo uu sababo bakteeriya naf adag oo la yidhaahdo *Francisella tularensis*. Wuxuu caadi ahaan laga helaa xayawaanka duurka (gaar ahaan qaniineyaasha, bakaylah yaraaha iyo bakaylah weynaha), waxa kale oo marrarka qaarkood laga helaa xayawaanka guriga. Tulariimiya waa cudur miyi waxana laga helaa dhamaan gobolada marka laga reebo Haawaay.

Qaadista

Dadka waxay cudurka tulariimiya ku qaadi karaan siyaabo badan oo kala duwan, sida qaniinyada xasharaad ama cayayaan ama dulin (caadi ahaan shilin ama dukhsiga deerada), gacan ku-taabashada jidhka xayawaan cudurka qaba oo la qalay ama dhintay, cunista ama cabbista cunto ama biyo cudureysan ama neefsashada bakteeriyada *F. tularensis*. Maraykanka gudiiisa, tulariimiya waxa badanaa ay u badan tahay cudur miyi. Dadka wakhti badan ku qaata miyiga ama dadka shaqadoodu geynayso goobaha halista ayaa u sii halis ah qaadista cudurka (sida ugaadhsadeyaasha, shaqaalaha shaybaadhka, iwm.)

Calaamadaha

Calaamadaha tulariimiya waxa ka mid ah qandho degdeg ah, qadhqadhyo, madax-xanuun, muruq xanuun, xagal xanuun, qufac aan xaako lahayn, tamar-dari soo kordhaysa iyo marrarka qaarkood cudurka neefsashada ama numooniya (pneumonia). Dadka qaba numooniya waxay isku arki karaan laab xanuun iyo xaako dhiig leh waxana dhib ku noqon kara neefsashada. Calaamadaha kale ee tulariimiya waxay ku xidhan yihiin sida qofka ay u soo gaadhad bakteeriyada tulariimiya. Calaamadaha waxa ka mid noqon kara boogo maqaarka ah, qanjidho bararay oo xanuun leh, indho bararay oo xanuun leh, iyo cune xanuun aad u daran. Calaamaduhu waxay caadi ahaan soo baxaan saddex ilaa shan cisho ka dib soo-gaadhista bakteeriyada, laakiin soo-bixistoodu waxay qaadan kartaa mudo gaadhi kartaa ilaa 14 cisho.

Daweynta

Lama oga in cudurka Tulariimiya laba qof kala qaadi karaan, sidaa daraadeed dadka qaba tulariimiya looma baahna in la takooro. Antibiyootiga ay ka mid yihiin streptomycin iyo tetracycline ayaa waxtar u leh daweynta dadka qaba bakteeriyada. Dadka u soo gaadhad *F. tularensis* waa in loo daweynta sida ugu dhakhsaha badan ee suurogalka ah. Cudurku waxa uu noqon karaa mid daran ama xiitaa mid loo dhinto haddii aan lagu daweyn antibiyootikada haboon. Dadka u ku dhacay cudurku waxay yeelan karaan iska-difaac cudur kaasoo jiri doona noloshooda oo dhan.

Talaalka/Ka-hortagga

Talaal loogu talogalay tulariimiya ayaa imminka Maamulka Cuntada iyo Dwoooyinka ee Maraykanku (U.S. Food and Drug Administration) ku hayaan baadhitaan, mana aha mid wakhtigan Maraykanka isticmaal ahaan looga heli karo.

Wixii ah war dheeraad ah, wac North Dakota Department of Health (Waasaaradda Caafimaada ee Waqooyiga Dakota) oo leh lambarka 701.328.2378.